

Handläggare
| Peter Krahll Rydberg

Dnr : **KS2026/190**

Metodhandbok för hållbarhetsbedömning

Metodhandboken ska fungera som en vägledning för hur Bollebygds kommun ska genomföra en hållbarhetsbedömning i beredning av alla politiska beslut som är strategiska, kommunövergripande eller med större samhällspåverkan. Handboken bidrar med rekommendationer på metoder för arbetssätt. Varje hållbarhetsbedömning är unik och detaljeringsgraden behöver anpassas utifrån ärendets karaktär. Bedömningen baseras på den kunskap och det underlag som finns tillgängligt i respektive ärende och därför är hållbarhetsbedömningen handläggarens bedömning och inte en professionell utredning.

Syftet med metodhandboken är att öka kunskapen om hållbarhetsbedömning och ge inspiration att utveckla arbetet med hållbarhetsperspektivet i fokus. Dokumentet kan ses som ett ”levande dokument” då tjänstepersoner med tiden kan tillägga, justera eller ta bort information och andra metoder som anses vara bättre och enklare att arbeta med samt även når upp till tjänstepersonernas ideal.

Hållbarhetsbedömning

Vad menas med hållbarhet?

Hållbarhet är ett brett begrepp som kan beskrivas olika av olika personer. I bedömningen och denna handbok utgår vi från följande definition av hållbarhet.

Generationsmålet: Hållbarhet innebär att tillgodose dagens behov på ett sätt som inte äventyrar kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Uttrycket ”kommande generationer” syftar på allt liv, det vill säga alla arter inklusive människan. I begreppet hållbarhet ryms tre aspekter som samspelar och stödjer varandra:

- ekologisk hållbarhet
- social hållbarhet
- ekonomisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet handlar om det som kan beskrivas med miljö och klimat och innefattar allt som har med jordens ekosystem att göra. Till det hör bland annat klimatsystemens stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, landanvändning och biologisk mångfald.

Social hållbarhet beskriver ett socialt hållbart samhälle som är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader.

Ekonomisk hållbarhet innefattar att dagens beslut sker med hänsyn till framtidens ekonomiska förutsättningar, både avseende den kommunala verksamheten och samhället i stort. Långsiktigt, med helhetsperspektiv och utan negativ påverkan på de andra två dimensionerna beskriver ekonomiskt hållbara beslut.

Bollebygd har en hållbarhetspolicy som bygger på Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Målen beskriver områden som tillsammans och i samverkan utgör grunden för en hållbar utveckling. Målen bygger på en helhet och inget mål kan nås på bekostnad av ett annat. Genom att jobba utifrån hållbarhetspolicyn ska Bollebygds kommun bidra till ökad måluppfyllelse.

De globala målen för hållbar utveckling:

- Mål 1: Ingen fattigdom
- Mål 2: Ingen hunger
- Mål 3: God hälsa och välbefinnande
- Mål 4: God utbildning för alla
- Mål 5: Jämställdhet
- Mål 6: Rent vatten och sanitet
- Mål 7: Hållbar energi för alla
- Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 9: Hållbar industri, innovation och infrastruktur
- Mål 10: Minskad ojämlikhet
- Mål 11: Hållbara städer och samhällen
- Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion
- Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna
- Mål 14: Hav och marina resurser
- Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald
- Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen
- Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap

Vad är en hållbarhetsbedömning?

En hållbarhetsbedömning är en metod för att belysa hur ett beslut (t.ex. ett projekt, en investering, en verksamhetsförändring) påverkar hållbarhetens olika områden och dimensioner.

Vad är syftet med en hållbarhetsbedömning?

Med hjälp av bedömningen ökar medvetenheten om hur ärenden och beslut kan påverka olika hållbarhetsaspekter. Med bedömning ökar kvalitén i beslutsunderlaget och det ska leda till färre ohållbara beslut eller att beslut justeras för att vara mer hållbara. På sikt ska Bollebygd bli ett mer och mer hållbart samhälle.

Hållbarhet innefattar olika aspekter och perspektiv och det är lätt att förbise en del av dessa vilket kan leda till ohållbara effekter. Bedömningen hjälper oss att komma ihåg att tänka utifrån fler perspektiv och att ta hänsyn till fler aspekter.

Hållbarhetsbedömningen är inte till för att försvåra verksamheters arbete utan är till för att öka kvalitén. Som inledningsvis beskrivet samverkar hållbarhetens dimensioner och genom att öka hållbarheten i sin helhet bibehålls eller förbättras livsvillkoren för alla och allt som lever i Bollebygd och på jorden.

När ska jag göra en hållbarhetsbedömning?

Bedömningen ska ske i beredning av alla politiska beslut som är strategiska, kommunövergripande, med större samhällspåverkan eller som på andra sätt är av principiell karaktär. Det är svårt att dra en exakt linje för när ett ärende eller beslut faller inom denna kategori. Handläggaren bedömer när så är fallet och om det inte känns självklart kan kollegor eller chef frågas om råd.

Några fiktiva exempel där en hållbarhetsbedömning ska göras:

- En detaljplan för ett nytt bostadsområde
- Ett nytt styrdokument för kommunens organisation t.ex. översiktsplan, inköps- och upphandlingspolicy
- En större verksamhetsförändring, t.ex. bygglovsärenden ska framöver hanteras av en annan kommun,
- Större investeringar t.ex. kommunhus, skola, återvinningscentral, reningsverk
- Större eller strategiska reinvesteringar som t.ex. knyta ihop GC-nät, skogsinvesteringar
- Kommunen ska inrätta eller avveckla en funktion eller verksamhet som t.ex. familjecentral, förskola

Metoder för hållbarhetsbedömning

När handläggaren för ett ärende har kommit fram till att ärendet omfattas av kravet att inkludera en hållbarhetsbedömning behöver handläggaren själv, eller i samråd med kollegor, avgöra på vilken nivå bedömningen ska ske. Bakgrund till varför det finns olika nivåer är att ärenden kan se olika ut och ibland är påverkan på hållbarhet mer uppenbara än i andra fall. Aspekter som kan påverka val av nivå är ärendets komplexitet, handläggarens möjligheter att utföra en hållbarhetsbedömning och beställarens önskemål.

Det finns en mall för tjänsteskrivelse som innehåller en underrubrik för hållbarhetsbedömning.

Utöver denna handbok finns det också två andra enskilda dokument, ett word-dokument med bedömningsmall som även kan användas som bilaga och ett excel-dokument som möjliggör en fördjupad analys och en visualisering av hållbarhetsbedömningen. De olika nivåerna och metoderna förklaras mer djupgående nedan.

Bedömning nivå 1

Nivå 1 består av:

En kort beskrivning av hållbarhetsbedömningen i tjänsteskrivelsen.

Med nivå 1 får beslutsfattaren en snabb överblick över hur ärendet påverkar hållbarheten i stort och en indikation på om någon hållbarhetsaspekt påverkas på ett sätt som kan kräva ändringar eller åtgärder.

Bedömningen görs med hjälp av wordfilen för hållbarhetsbedömning och slutsatsen av bedömning sammanfattas under rubriken i tjänsteskrivelsen. Ta gärna hjälp av kollegor eller experter inom organisationen när du fyller i mallen. Om bedömningen är för komplex för en kort sammanfattning rekommenderas nivå 2.

För bedömningen ska ärendet betraktas och analyseras utifrån de tre dimensionerna av hållbarhet och ett antal aspekter eller indikatorer.

Ekonomi

Driftkostnader

Välfärdskostnad

Arbetsstillfällen

Attraktiv arbetsgivare

Socialt

Folkhälsa

Delaktighet&inflyttande

Jämlikhet&jämställdhet

Trygghet&trivsel

Ekologiskt

Markanvändning

Klimatpåverkan

Luft- och vattenkvalité

Biologisk mångfald

Bedömning nivå 2

Nivå 2 består av:

En kort beskrivning av hållbarhetsbedömningen i tjänsteskrivelsen (som nivå 1)

En bilaga till ärendet med en mer utförlig bedömning

En visualisering av bedömningen (valfritt)

Med nivå 2 får beslutsfattaren både en överblick och snabb indikation som i nivå 1 men kan också fördjupa sig i hur man har kommit fram till bedömningen och vilka aspekter som är särskilt berörda. Med visualiseringen ges en bild av påverkan som kan användas i bilagan eller vid presentation av ärendet. Det är också möjligt att visualisera olika scenarier där eventuella brister har åtgärdats. T.ex. genom att lägga till solceller i projektet kunde driftkostnaderna sänkas...